

Поштарина плаћена у готову.
30 јун 1924.

ЦЕНА 4 ДИНАРА

Излази сваког понедељника.
Година II. број 26.

КОМЕДИЈА

ЧАСОПИС ЗА ПОЗОРИШТЕ, МУЗИКУ И ФИЛМ.

Уредник Никола Трајковић.

Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зринић, директор „Илустрованог Листа“.

„Дама пик“ на београдској позорници

Г-ђа Роговска као Лиза и г. Зиновјев као Херман, у сцени II чина „Даме Пик“ од Чайковског. — G-đa Rogovska kao Liza i g. Zinovjev kao Herman, u sceni II čina „Dame Pik“ od Čajkovskog.

Последња премијера ове сезоне

Чајковски на београдској позорници

Г-ђа Роговска као Лиза у „Дами Пик“.

Сцена у царској палати: долазак Царице.

Г. Зиновјев (Херман) и г-ђа Роговска (Лиза).

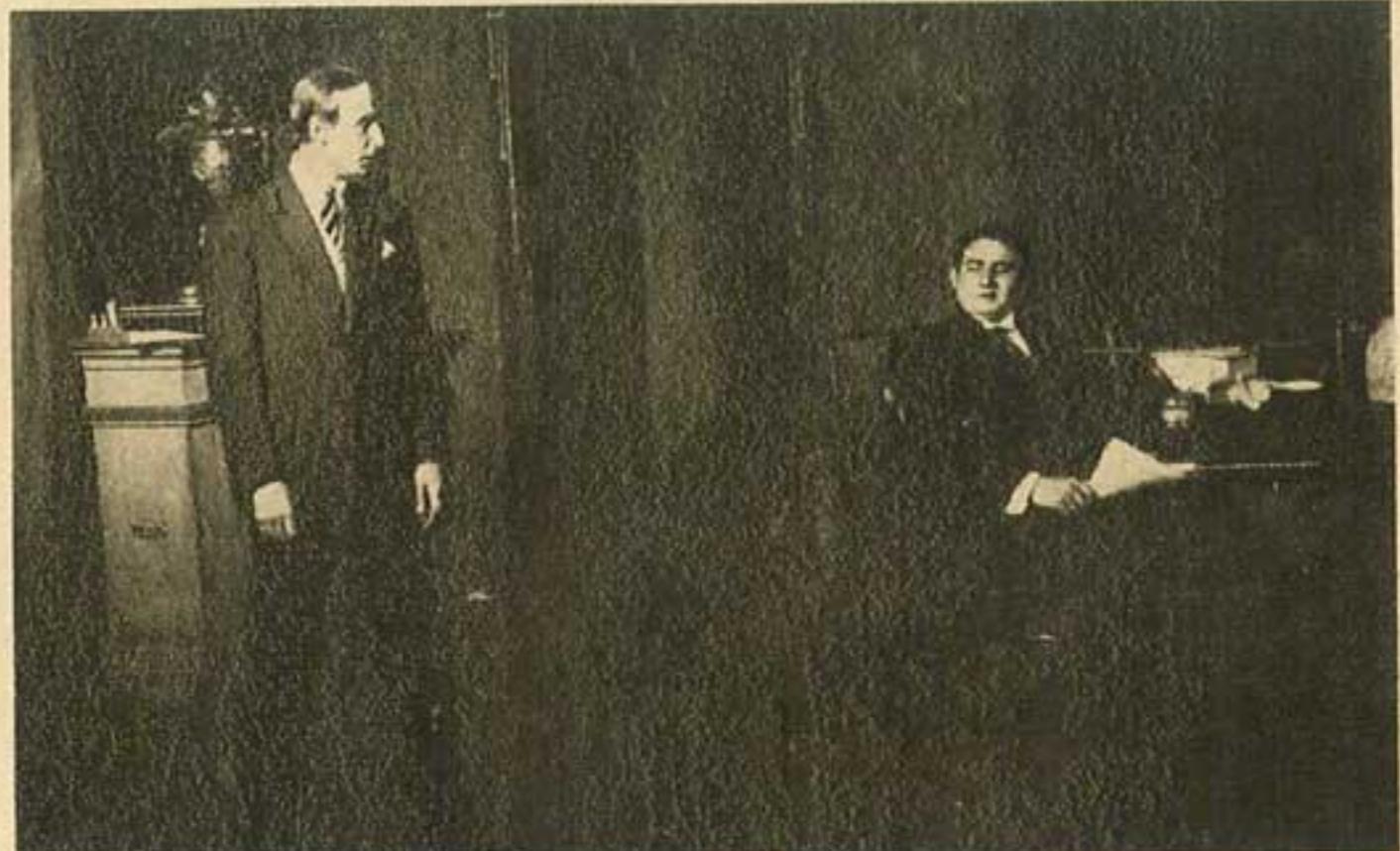
Г-ђа Пинтеровић (графица). — Сцена из интермеџа: Клоа (г-ђа Драусаль) и Дафнис (г-ђа Вальани).

Г. Јурењев као граф Томски у „Дами Пик“.

Друго вече *Soirées Libres* на београдској
позорници

„Марсела“, комедија од М. Жирара. На сцени: Господин (г. Д. Гошић) и Лисијен (г. Драгутиновић).

„Буленгренови“, комедија од Ж. Куртевина. На сцени: госпођа Буленгрен (г-ђа Стокић), г. Буленгрен (г. Д. Гошић) и Де Ријет (г. Б. Николић).

1. „Буленгренови“. На сцени: г-ђа Гошић, т. г. Б. Николић и Гошић, и г-ђа Стокић.
— 2. „Госпођина покојна мајка“ од Ж. Федо-а: г-ђа Дугалић и г. Драгутиновић. — 3.
„Госпођина покојна мајка“: т. Б. Николић, г-ђа Дугалић, г-ђа Гошић и г. Драгутиновић.

Успех балета »Лицитарско Срце« у Загребу

Г. Крешимир Барановић, диригент Народ. Казалишта, аутор сценарија и композитор музике балета „Licitarsko Srce“, који је на премијери у Загребу 17. ov. m. имао сјajan успех. — G. Krešimir Baranović, dirigent Narod. Kazališta, aytor scenarija i kompozitor muzike baleta „Licitarsko Srce“, ko'i je na premijeri u Zagrebu 17. ov. m. imao sjajan uspeh.

Позоришни живот у нас

1. Гост београдске Опere: г. Арнолдо Георгевски, члан Опере у Букурошту, гостовао је са успехом прошле недеље у београдском Народ. Позоришту у улози Марија (Тоска).
2. — Г-ца Божана Краљева, најбоља ученица Глумачке Школе у Заграбу, чији се нарочити таленато ткрио последњих испита, да се може од ње надати доцнијој величини. —

Представник осечке драме на београдској
ПОЗОРНИЦИ

Г-ђа Зора Вуксан-Барловић, члан и редитељ Народног Позоришта у Осеку, гостује у београдском Народном Позоришту у улози г-ђе Уорн у Шоовом комаду „Занат г-ђе Уорн“ и у Војновићевој драми „Машкарата испод купља“ у улози Маре Конавоке.

G-đa Zora Vuksan-Barlović, član i reditelj Narodnog Pozorišta u Oseku, gostuje u beogradskom Narodnom Pozorištu u ulazi g-đe Waren u Šoovom komadu „Zanat g-đe Waren“ i u Vojnovićevoj drami „Maškarate ispod kuplja“ u ulazi Mare Konavoke.

Овим бројем „Comoedia“ закључује своје прво годиште, јер за време позоришног одмора неће излазити.

У првој години свога излажења, са скромним жртвама које смо били у могућности поднети за овај први и једини наш позоришни часопис, „Comoedia“ је постигла леп успех и наишла на одзив код свих пријатеља позоришта, музике, филма и уметности уопште. Млађа генерација из свих крајева наше земље, радећи свесрдно на часопису, помогла је нашем уреднику г. Николи Трајковићу, књижевнику, да уреди часопис како се то у првој години излажења најбоље умело и могло. Хонорари које је „Comoedia“ плаћала својим сарадницима били су скромни, али приходи самога часописа нису били такви да би се могли плаћати бољи хонорари.

Од 2. септембра, када са новом позоришном сезоном „Comoedia“ опет сваког понедеоника настави излажење, ми се надамо да ћемо наићи на више разумевања код Позоришних Управа у Београду и у осталим местима, према часопису као што је „Comoedia“. Од самога почетка Позоришна Управа у Београду није урадила ништа, да бар у неколико олакша излажење нашег часописа. Обећање које нам је дато при покретању листа, да ће се продаја „Comoedia“ дозволити у самој кући, уз програме, није одржато, и зато „Comoedia“, без моралне помоћи од најпозванијих, није била у материјалној могућности да прошири своју редакцију као што смо желели и боље уређена, захвати још већи број читалаца.

За нову позоришну сезону, за другу годину излажења „Comoedia“, верујемо да ћемо наићи на боље разумевање код Позоришних Управа и постати тако гласило свију наших позоришта у целој земљи, а „Comoedia“ ће онда бити у могућности да прикупи око себе све праве пријатеље позоришта, музике, филма и уметности уопште.

Од 2. септембра почеће „Comoedia“ опет своје редовно излажење под досадашњим власништвом и са знатно проширеним уредништвом. На техничку страну листа обратићемо нарочиту пажњу. Претплатницима којима још није истекла положена претплата продужиће се иста за одговарајући остатак времена, кад „Comoedia“ настави излажење по истеку позоришног одмора.

Власник „Comoedie“

За Издавачко Удружење »Илустрација«

Иван Зринић

директор „Илустрованог Листа“.

ПОЗОРИЩЕ

Последња недеља позоришне сезоне

Док је раније био обичај да чајних сезона — треба што сјај-последње недеље позоришних није завршити.

сезона обично пролазе незапажене, монотоно, без икаквих до-
гађаја и датума — и као после-
дица тога са празном кућом —
управа београдског Народног
Позоришта учинила је да оне
добију сасвим други изглед. По-
следњег месеца у сезони дато
је највише премијера но у свима
осталима.

У драми су дате Војновићеве »Машкарата испод купља«, у опери Чајковскова »Дама пик«, а у балету — први прави балет на нашој позорници — Делибова »Копелија«. Велики је то напор био на овој јунској врућини, али осетило се да је крај сезоне на прагу, и да се она — као претеча будућих великих и зна-

Балетска оригинална премијера у Загребу

»Лицитарско срце« балет од Крешимира Барановића

Недавно је дата у загребачком Народном Казалишту велика и значајна балетска премијера и нашег оригиналa. бради и са успехом који могу бити само на част нашем балету и нашој музичкој школи. Успеху је врло много допри-
једног нашег оригинала.

Успеху је врло много доприједног нашег оригинала. Балет »Лицитарско срце« (срп-нела и уметничка игра г-ђе Марце од лицидерског колача) са гарете Фроман, тако да су на музиком и кореографијом од г. крају приказа балета и Барано-Крешимира Баравића, познатог виђ и Фроман били формално за нашег композитора и диригента трпани цвећем, преплављени пље-Опере у Загребу, дат је у о-скањем и усклицима.

„Comoedia“ се може добити у свима књижарама и код свих продаваца новина. Поједини број 4 динара.

Продукција Загребачке Глумачке Школе

У првој половини јуна загребачко је Народно Казалиште уступило гледалиште и позорницу за продукције глумачке школе.

Продукције су биле овим ре-
зом:

7-VI »Самун« од Стриндберга
у режији г-ђе Анчице Керниц и
»Дечја трагедија« од Шенхера
у режији г. Беговића.

8-VI »Ниоба« од Паултона у
режији г. Хинка Нучића.

11-VI »Амфитрион« од Молиера урежији г. Бориса Кривецког.

14-VI »Чаробна биљежница«
од Јанка Јурковића у режији
Јозе Ивакића.

Од ученика се особито истакли у старијим годиштима Циприн, Кarmeliћ и Вујновић, од ученица Дара Беру и нада све талентована Божана Краљевац, у којој

је целокупна критика открила један издашни скуп нарочитих особина за глуму тако, да је вредно о њој већ сада говорити као о готовој уметници, која ће под руком наших добрих редитеља у Народном Казалишту постати данас-сутра великим глумицом; њен фини сребролико звонки орган, племенита појава, хармонични покрети, њен издашни регистар, истанчано осећање за фразеологију, чиста дикција и живи њен темпераменат, који вечно реагира на најмање дојмове оправдаће ускоро наше најбоље наде.

Од ученика првог течаја одликовали су се ученици: Лауренчић (један снажан таленат) и Стефанини, од ученица у првом реду Амоновићева, па Подхраски и Балоговићева.

K.

Осечко Казалиште

Народно Казалиште у Осеку прво је ове године затворило своја врата. Већ 11. јуна закључена је сезона, и док су чланови кренули ваљда које где на летовање, управа казалишта остала је да се бори са материјалним недаћама и смањеним буџетом, који ће по свој прилици учинити да ће се опера у Осеку морати укинути, исто као и у Новом Саду и Сплиту.

Сезона је била врло интензивна. Тако је у драми дато више новитета: Војновић (Лазарево Вајскрење), Ивакић (Крчмарница Ружа), Строци (Зрињски), П.Петровић (Стојанда), Донадини (Гогольева смрт), Нушић (Сумњиво лице, Светски Рат). Ако се узму у обзир било само новитети, било скупа са већ спремљеним комадима од прошлих сезона, Нушић је највише играли домаћи писац ове сезоне у осечком казалишту.

Од страних комада новитети су ове сезоне: Електра (Хофман-стал), Бог освете (Аш), Мадам Сан — Жен (Сарду), Занат г-ђе Уорн (Шо), и Вукодлак (Кана).

У Опери такође су имали
едну домаћу премијеру »Тјул

Беазу« (музика од Урбана, либрето од Р. Космајца) и »Грабавца« (Ријавец, Јурењев. Попова, Волевач, Драусаљ, Милутиновић) и загребачке Опere (Поспишил, В. Чалетова, Приможић, Книтл).

Г. Т. Стојковић прославио је 5 новембра 1923 тридесетогодишњицу свог рада са представом »Свет« од Нушића.

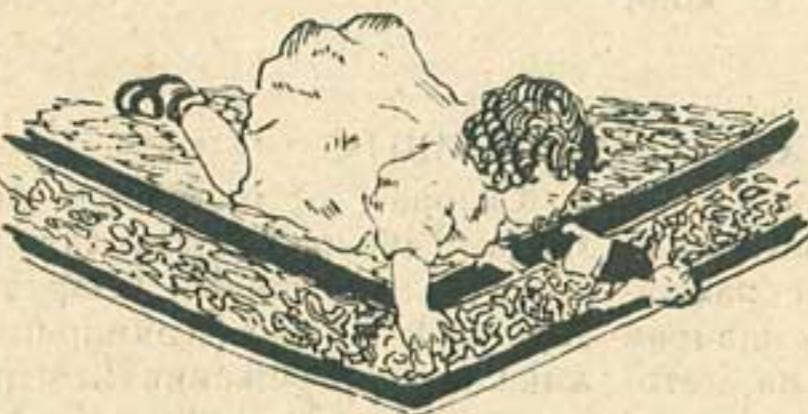
Опера и Оперета гостовали су у Винковцима и у Загребу.

„Comoedia“ је о сваком догађају у осечком казалишту доносили иссрпне извештаје, готово све илустроване интересантним сликама сценаријума и уметника.

Дописник „Comoedie“ за Осечко Казалиште био је г. Танхофер, симпатични и вредни секретар

Оперета је напредовала врлоја. Дала је од нових дела Фраскиту (Лехар) и Мадам Помпадур. (Фал).

У току сезоне било је више гостовања у Опери. Истичу се врло честа гостовања у осечкој поменутог казалишта.

ФАБРИЧНО СТОВАРИШТЕ ТЕПИХА и ЗАВЕСА

ТРГОВИНА

ФИНИХ ПЛАТНА ПАМУЧНИХ и ЛАНЕНИХ,
СВИЛЕ, ПЛИША и МОКЕТА за НАМЕШТАЈ

Јосиф Јаролимек и Синови

БЕОГРАД.

ОСНОВАНА 1891. ГОД.

КНЕЗ МИХАЈЛОВА 14.

Фељтон „Comoedie“

Писац и премијера

Пошто сте после добре вечере сивна воља. Ништа не зависи кренули на коју позоришну превише од њега, а он — зависи од миеру, без сумње да нисте ни свега и свачега.

У тренутку када се завеса диже пред првим чином комада, који се тако рећи тек сада рађа, писцу се чини да има преко сто година. Он је испрен, преморен прво »читајим« пробама које се

публико, мислили шта се тога пресудног вечера догађа иза кулиса, као какав диван сан који се одок сте тражили вашу фотељу? Да ли сте мислили да је и најмањи, потпуно ненамерни ваш каšаљ, прихваћен са страховитим значењем у души оног бледог човека који дубоко уздише иза прве кулисе, и чији је сав грех у томе што није имао друга пославећ се и написао комад који се тога вечера даје у позоришту.

Сакривен иза кулиса, иза глумца он чека пресуду пороте. Ма колика да је његова гордост, и ма колико да је он до сада написао и успео, овога вечера он поново није нико и ништа, док не добије ваш глас на крају комада, после чега ће се он поново окрепити, погордити, и поново сматрати да је геније. Свако вече неколико новинара, премијере јесте сумрак генија.

Зашто писац, био млад или мало оне око себе и њихове гри-

стар, почетник или стари маestro, тога вечера потсећа на звер у

кавезу? Без сумње зато што мора вако нешто да напиша! Ово

да се задовољи само тиме што није добро... присуствује битци, без права да

се у њу меша. Он је сада ставио осмех. На примедбе интимних

своју судбину у руке редитеља, »ово је ванредна сцена! Ах, ово

глумаца, суфлера, машинисте. је генијално!« он се горко смеши.

Као што какав шеф ћенерал штаба

прати из далека битку коју је

премисли приредио, исто тако и писац

комада сада је само једна па-

— Боже, зар сам ја могао о-

вако нешто да напиша! Ово

али на уснама мора да покаже

своју судбину у руке редитеља,

»ово је ванредна сцена! Ах, ово

глумаца, суфлера, машинисте.

је генијално!« он се горко смеши.

И реплике глумаца падају са

позорнице у партер уморно, мли-

таво. Писац је болестан.

Контраст сутрадан, на преми-

ери. Сала је осветљена. Публика Писац се окреће ватрогасцу. најотменија, најелегантнија. Ту су Овај се смеје... и капацитети за литературу и Значи успех. И писац брише позориште. Ено их у фоајеу, би- марамицом зној са чела. Част је феу. Писац је прелетео поред спашена. То су нови батаљони њих збуњен и првен до ушију, који стижу у помоћ. као да им није платио дуг.

Један бледи младић стално је колико немих сцена. И публика је у сенци писца. Прати га за- ћути. Један покрет на позорници. дивљен, и завиди му погледом. Глумац је прешао сцену. Неки Писац му захваљује у души, и нагли покрет у публици: нагла искрено жели да никада не за- лупа једног седишта.

— Мир! Мир! чује се са га- лерије.

Комад почиње. Завеса је од- летела у висину. Нема више по- вратка. Сви су мостови порушени. Писац је пред публиком, разго- лићене душе. Глумци који нису научили улоге касапе пишчеве најлепше мисли. А писац је ве- зан, спутам у дну управине ложе. За њим до врата цела је управа, и кад би хтео не пуштају га ни- куд. Све му је оружје још само нада, нада у скромне прохтеве пу- блике и критичара.

И што комад одмиче, прве сцENE пролазе, писац је све нер- вознији. Не може више да седи на једном месту. Прелази на по- зорницу. И ту, иза нових кулиса, које још миришу на фарбу у по- лумраку, крај ватрогасца, писац гледа, као у калејдоскопу, публику, галерије, редове седишта у пар- теру.

Публика се покреће после неке јаче реплике. Чује се шум. Дали је то успех или фијаско? Писац види, чује, али не разуме.

Решавајући тренутак!

И он окреће главу од те покретљиве масе дугих коса, ће- лавих темена, цвикера и руку које машу.

Писац се окреће ватрогасцу.

Значи успех. И писац брише марамицом зној са чела. Част је спашена. То су нови батаљони њих збуњен и првен до ушију, који стижу у помоћ.

Па опет мир. Дубок мир. Не- ћути. Један покрет на позорници. Глумац је прешао сцену. Неки ипак, публика се јавља на ту бедну, погрешну, бледу мисао. Гардеробарка, која стоји иза ку- ллса, брише сузе...

— Мир! Мир! чује се са га- лерије.

Писац тешко дише. У ушима му зуји. Одједном му се чини да чује у публици некакву музiku, тиху, слатку, или ипак музiku. А шта ће она у партеру, као ар- моника да свира. Трза се и гледа... То је само једна мушкица прозујала поред њега. Иначе све је добро. Комад одмиче, одмиче... Писац благосиља публику.

— Добра, златна публика! го- вори готово гласно. Зној кипти са чела.

Повукао се најзад у неку празну глумачку гардеробу. Умо- ран је, очи му се саме склапају. Затим опет нове снаге: певао би, скакао, звиждао. Али одмах затим сећа се да се то његов комад игра, и чело му се мрачи, душа стрепи.

Отвара врата од гардеробе. Ослушају глас глумаца. Шта они то говоре?

Он не познаје више комад који је сам написао. Не сећа се речи које глумци на позорници говоре. Али одмах затим, ето једне реченице коју зна. Јавила му се она неке ноћи, позно, када је у дубоком миру мислио на жену коју је волео. Та мисао била је синтеза ње, не само те жене, већ целе његове младости.

И она је прошла; та мисао дело нема свог стварног живота, која му је била тако драга, тако своје форме и свога развијања скупа, прошла је неопажена. Да пре до тренутка у коме је ступило преко позорнице у контакт са публиком. Тада тек писац види на којој ће се сцени публика смејати, на којој плакати, а где ће само задрхати пред неизвесношћу. Све оно што је писац замишљао док је стварао дело, на позорници, у стварности добија други изглед, и често све што је писано искрено и крвљу, небива ни опажено, док оно што је до- дато случајно или каприса ради, бива слављено и величано...

Одмах затим речено је нешто чега се он једва сећа, нешто спо-редно и за комад и за њега. Па ипак, публика се јавља на ту бедну, погрешну, бледу мисао. Гардеробарка, која стоји иза ку-ллса, брише сузе...

И писац тек сада увиђа да оно што је он хтео неће бити, али да нешто што није сањао ствара се, расте, реалише се из његова дела. Јер збиља, драмско

Одликована на изложби у Турину 1911. г.

Само у овој радњи можете добити најбо- љу робу, највећи избор и фабричне цене

Мих. В. Вујовић

Кр. Александра 19.
Београд.

Първи филмови

Браћа Лимијер и њихови први све разне раније изуме у Енглеској, Америци и Француској, они покушаји

Ове године вођена су многа дискутовања око тога чији је проналазак филм. Цитирана су имена Едисона, Грена, Мареа Диненија и браће Лимијер. Сада поводом филмске изложбе у Паризу (у Музеју Фалијера) та је дискусија опет оживела. Упркос свих контрадикција може се утврдити једно: браћа Лимијер дали су 1895 године облик данашњем филму, и усавршавајући су исте године израдили прве филмове и то: излазак из атељеа Лимијер, долазак воза и два комична филма: »Л' Арозер арозе« и »Бебе а табл«. Први филм је приказан 22 марта 1895 године. Са тим првим примитивним филмом, почела је како то каже Лербије земља да се окреће око себе. Тога дана почела је једна нова епоха у човечанству.

Фильм и музыка

И ако успех једног филма у даца и ви са узбуђењем пратите главном зависи од његове уметничке и техничке стране, ипак морамо обратити пажњу на музику која прати филм.

Да би успех био потпунији и утисак изгубљен. Или на при-
игра уметника убедљивија, мора мер пред нама је на платну Шар-
филм бити праћен музиком која ло и његова »елегантна« појава,
би бар у неколико имала склада а лирика нам сервира какву туж-
са оним што се пред нама до- жну меланхоличну мелодију. И-
гађа на кинематографском платну. стина, онда се не би растужили,

Најидеалније би било кад би јер генијални Шарло све побе-
се за сваки филм могла компо- ћује, али би било ипак дисхар-
новати музика, али како је то бар моније. У осталом и у дисхар-
за сада још немогуће, морамо монији има, каткад лепоте а на-
бити задовољни са оним шта и- рочито и хумора, али ми ћемо
мамо, па ипак за сада може се бар за сада тражити да буде
за сваки филм изабрати таква хармоније између филма и му-
музика која ће бити у складу са зике коју нам сервирају расти-
њим, јер замислите на платну мовани инструменти наших био-
трагедију људских живота и ср- скопа.

Са фильмског хоризонта

— »Нибелунзи« веома успео је и један од најбољих филм чуvenог немачког режисера Фрица Ланга ускоро ће бити приказиван и у америчким биоскопима.

— Бебе Даниел је потписала нов уговор са Плејерс Лашки.

— Цемс Круц зарађује сада 6000. долара, и колико то је до

6000 долара недељно, то је до данас највећа плата коју је постигао један режисер у Холивуду.

— Лоло Бора сестра Теде

Боре дошла је у Холивуд да постане филмски »стар« Теде је потписала нов уговор по коме ће играти главне улоге у 10 филмова. — Мери Мил Минтер о којој се подавно није ништа чуло објавила је своје венчање са доктором де Пасаденом.

— Ала Назимова посетиће Европу у јулу ове године.

— Говори се да ће се лепа Клара Виндзор ускоро венчати са Берт Лителом. Она се прошлог лета удала за певача Џон Стила у Њујорку. Берт и Клара ће ускоро објавити своје венчање али чекају развод брака пошто су обоје венчани.

— Вилијам Дункан, познати универзалов »стар« приликом по-следњег снимања незгодно је пао и сломио десну ногу. Лекари су му дозволили да учествује у снимању тек после 4 месеца.

— Хари Кареј ће играти главну улогу у филму »Црвена напаст«.

— Сеси Хајакава је продао свој мали замак у Холивуду.

— »Позмаина« је наслов једног филма са Me Mivrei, у коме она

филма са "Ме Г'туреј", у коме она наступа као костим-играчица модерних игара и који се у Европи најчешће давао по отменим вариетеима уз раскошне и галантне вариетске тачке.

— Макс Линдеров филм који је одигран у бечкој »Вити« носи наслов: »Макс краљ циркуса«. Партнерка му је Вилма Банки симпатична Мађарица.

— Ускршње изненађење Харолд Лојда: његов нови филм „Girb Sty“ имао је својим аутобравурама огроман успех у Њујорку. — Познату новелу Тома Мана, »Тристан и Изолду« пре-

Преглед филмске сезоне

Ни једна врста уметности није тако дубоко продрла у најшире народне слојеве, као у филму.
Г. Хауптман.

Када је Лимијер проналазач ном развити до онога степена на филма, пре непуних 28 година коме је данас. Мрачне дворане биоскопа не приказао у неколико кафана на париским булеварима прве покушаје свога изума, свакако није када су значиле као неко модерно уточиште маса и пролетаријата. То је било саобразно та- није ни слутио, да ће његов изум за тако релативно кратко дањем стању развића филма и време узети огромне размере делања, и невероватном се брзи- његовом карактеру површне и јефтине забаве. За ствараоце о-

ових филмова није било потребно познавање социолошких дела ови филмови, као и други више једнога Густава ле Бона, или и мати нарочити инстинкт за по- схвата жеље својих све много- бројних гледалаца.

Али филм је прелазећи мно- гобројне етапе свога стварања и свога усавршавања, постао у- дметност, уметност достојна сваке пажње, одушевљења и дивљења. И филм је постао омиљен, неопходан и веома популаран у да- нашњем друштву, без обзира и на његове многобројне и више- стране културне задатке.

Његова популарност и код нас је врло велика. Наши био- скопи имају своју публику или, боље, рећи, публика своје био- скопе. Публика је, наравно, као и свуда, различита. Пријатељи филма, његови поклоници, филмофили, срећом су сви много- бројнији, али постоји и не мали број оних, који се према филму опходе као према личности, пре- ма којој осећају, да јој безусловно треба пружити руку, али ми се чини, да би погрешили ако би се на њу и одвећ љубазно на- смешили. Најзад, треба узети у обзор и оне, добра честе, посе- тиоце који долазе у биоскоп да се разоноде уморни од дана, да у њему у мекој, шареној или веселој игри растање узбуђе- ност живаца, да се, макар за тренутак, пренесу из грубе ре- алности свакидањег живота у свет шарених, разноврсних фан- тазија.

У неколико последњих филм- ских сезона, особито у последње две, наша публика је имала че- сто прилике да види филмска дела заслужна опште и најпот-

пуније пажње. Несумњиво, да су ови филмови, као и други више или мање успели и добри могли имати утицаја на ре- знивање психологије маса, па да гулисање укуса наше публике, за који се још увек може рећи, да није довољно стабилизиран, формиран.

Овогодишња филмска сезона била је, више него ма која до- садања, обилна филмовима пр- воредне филмске вредности. Они су нам приказали филмску умет- ност — и без обзира што су на- ши биоскопи врло често личили на какве помодне радње, добро снабдевене, у којима је главни по- словођа задовољно трљао руке, уверен да има робе за свачији укус.

Амерички филм последњих година победоносно је освајао светска филмска тржишта. Ове сезоне његов је успех више него потпун, и он је код нас, у про- програмима наших биоскопа, играо доминантну улогу.

Без обзира на њихов жанр, начин обраде, опреме и интер- истрације, најуспелији филмови приказани у току овогодишње се- зоне иду овим редом:

»Кид« са Чаплином и Куга- ном; »Арена живота« са Рудол- фом Валентино, Лилиан Ле, Ни- том Налди; »Звери« са Ричард Бартелевсом; »Ексцентричне же- не« у режији и уз учешће Ериха Фон Штрехајма; »Пламен« са Пола Негри, у режији Лубича; »Две сиротице« у режији Грифи- та; »Аризона« — Дуглас Фер- банкс; »Легенда дворца Муитиг- хан«, »Сендомирски манастир«, »Деди« и »Оливер Твист«; »Алем међу зверима«; »Др. Мабуз«, »Несферату«; »Трагедија љубави« и »Париска грофица«, Лукреција

Борџија«; »Шеик«; »Каћуша Мо- ган) разбија окна на прозорима слова«; »Давид Коперфилд«; »Бу- које скитница стаклорезац (Ча- денброкови«; »Госпођа Икс«; плин) оправља; сцена »Флирта«; »Петар Велики«; »Кид Робертс«; сцена када се слаби Чаплин бо- »Вихорова невеста«; »Мама Ама- ри противу грандиозних пред- рили«; »Последњи плес«. — Од ставника формализма адми- комичних филмова: »Фети на ди- страције, и употребљава сва мо- вљем западу«; »Салома у про- гућа лукавства, да би сачувао за- винцији«; »Фетиеви милиони«; себе свога малог друга; визија »Весео муж«; »Сеоски ковач«; сна изванредна и оригинална по- »Фети у браку«, »Не држите под- замисли и композицији). станара«.

Свако је уметничко дело једна врста чуда, и не могући му на- ћи јасног природног разлога, ми се радо заустављамо код спо- љашности. У »Киду« (»The Kid«) најсавршенијем филмском делу од постанка кинематографије, ре- мек делу Чаплинове уметности, и најшира филмска публика, која тако радо гледа Чаплина, управо спољашност његове интерпрета- ције, несумњиво је осетила да у њему није само буфонерија, ко- јом се одликују многе његове комедије, већ и нешто много ви- ше, опште људско, нешто што нас нагони да гледамо мислећи и да се дивимо више него икада до тада. Уносећи у три елемента: смех, иронију и емоцију, изван- редну фантазију, утанчану фино- ћу духа, хумора и лиризма, Чаплин је овде у савршенству де- таља постигао савршенство це- лине. Полазећи са мотивом који би се више прилагодио трагедији, него комедији, Чаплин нам је и- изазвао и смех и сузе. Распола- жући изванредном способношћу за психолошку анализу, Чаплин се овде уздиже до филозофије резигнације, којој су склоне жрт- ве друштвених неправди. — По- једине сцене из овог филма, из- гледа да се никад не могу забо- равити (сцена у којој дете Ку-

Бартелемса. Његове глумачке

претензије ка природности и преваживљавању улога од капиталне су важности за успех његових филмова. У овом филму, међутим, он није само преваживљавао своју улогу, већ се са њом и саживио. Већа инкарнација зла, у интерпретацији феноменалних типова, Валтер Лебиса, Ернест Торанса и Ралф Јерслеа, свакако да се до сада није видела на филму. Фilm стога обилује контрастом: од мирних идила до призора невероватне грозоте; али се, ипак, целина филма појављује као живи организам.

У конструктивном погледу филм Ериха фон Штрохјма, »човека кога волимо да мрзимо«, »Експцентричне жене«, је савршен. У глумачком такође, наравно и овде највише захваљујући Штрохјму. Композиција дела изведена необично вешто и са оштроумношћу, открила је Штрохјма као редитеља првoredних способности. Конструкција Монте Карла, верна са оригиналом и у најситнијим појединостима, и приказ живота у њему, најбољи је доказ за то. Једино што би се имало замерити је то, што је декор у извесним сценама и сувише претрпан, тако да у неколико, шкоди и непосредном деловању интерпретације. Амерички редитељи постижу невероватне резултате у деликатном послу транспозиције једног филмског манускрипта из области, ако хоћете, апстрактне фантазије у илузију стварног, опипљивог и видљивог живота. Они вам мо-

гу из дана у дан улазити у толико разних векова, далеких историја културе и разних средина, да би нам на савршен начин, оживели на платну данашње друштво, или низ историјских портрета, или изнели менталитет овог или оног доба. Ово у потпуности важи за највећег филмског редитеља нашега времена, Американца Давида Грифита. Ма да се филм »Две сиротице« не убраја у његова најбоља дела, ипак смо осетили савталенат и генијалност овог великог радника филма. Фilm не обилује неком огромном монументалношћу, али је у глумачком погледу веома изразит, прецизан и изванредан. Сестре Гиш овде бриљирају. Романтичан и по мањо сентименталан део садржаја даје им нарочито прилике да се истакну. У постављању извесних историјских личности из времена француске револуције, особито Дантона, Грифит није имао много среће. (Дантон у интерпретацији Јанингса много је вернији, изразитији и сугестивнији).

»Аризона« је један од најтипичнијих филмова Дугласа Фербенкса. — (За »Пламен«, »Легенду дворца Мунтингам« и већину осталих горе наведених филмова види бр. 18, 19, 21 и 22 „Комедије“) — филм обилује динамизmom, еланом, оптимизmom, темпераментом и — као и увек — успешим хумором. Специфичност садржаја и начина његове обраде даје му још више израза. Фilm осветљава и одушевљава. Рад. Чкоњевић.

ОГЛАШУЈ У „СОМОЕДИИ“.

Једна важна анкета

»Снови и реалност«

Одлични француски позоришни часопис »Комедија е Театр Илустре« покренуо је пре исвеног времена једну интересантну, а може се рећи и врло значајну анкету о филму. Анкета се зове »Снови и реалност«.

Обраћајући се на најизразитије француске филмске режисере, часопис је желео да дозна њихову концепцију о филму и да ли су они успели да те своје концепције реализују. Напослетку их је лист питао и о будућности филма.

До сада су објављени одговори Делика (последњи његов интервју пре смрти), Будрија, Лербија и Абел Ганса.

Делик је изјавио да воли једноставне линије и изразе, са директним адекватним ритмом. У својим филмовима, каже он, нисам успео да изразим савршено своју концепцију. Од својих филмова највише цени први: »Шпанску свечаност«. Воли извесне немачке филмове као »Уморна смрт« и »Улица«.

Будрио аутор и режисер филмова као што су »Л'атр« врло се неповољно изражава о данашњем филму, кога осим изузетака сматра срамотом. И он наглашава потребу за снагом и једноставношћу. Верује у будућност филма под условом да буде што више биоскопа. Велики број нових биоскопа може једино да уништи рђаву продукцију.

Лербије наглашава универзалност филма, његов финализам и каже да је филм прагматичка уметност која дрхи у животу.

Абел Ганс каже да филм има своје корене у реалности, у животу — да му је срж у акцији т. ј. вредност филма је у његовој »радио-активности«, еманципацији слика и ритмове који откривају дубоку унутрашњу психологију. Фilm је уметност масе и елите.

У својим филмовима Ганс каже да није успео да створи идеални филм али у »Точку« (La Roue) мисли да се приближује.

По себи се разуме да Ганс верује огромно у будућност филма.

Филмске анекдоте

Чаплин и атлета

У једном врло неприступачном клубу Лос Анџелеса, чији су чланови светски чувени или милијардери, примљена је била кандидатура једног славног атлете са истока.

Сви чланови клуба су били присутни, када се нови члан представио.

Одједном он се приближи једном младом, малом човеку, необично бојажљива изгледа, који је стајао у једном углу.

— Какво је ваше занимање? упитао га је атлета.

— Ја сам филмски глумац.

— То је веома лепо, младићу, и ја вам желим да постанете други Чаплин — рекао му је атлета праснувши у смех.

Затим се присети.

— Заиста, како се зовете?

— Ја сам први Чаплин, и захваљујем вам на добним жељама, али ми није ни најмање стало до тога, да будем други...

Са тим речима Чаплин се изгуби, оставивши збуњеног атлету.

Невидљиви радници филма

— „Мајка атељеа“, оператер, скриб, електричар, машиниста, „читач“, технички помоћници —

Studio master, „мајка атељеа“ потпуно је независна у својој дужности не само од редитеља, тих моћних апсолутиста у атељеу, већ и од директора предузећа. Пре свега њена је дужност да ствара ред у оном хаосу у атељеу. Она треба да зна где шта стоји, и где треба шта да стоји. Затим, она надзира моралну атмосферу атељеа. Сви женски самостални чланови предузећа су под њеним моралним надзором, и она за њих одговара као њихов морални заштитник.

Оператора има обично две врсте: стари и млади. Стари су они који снимају већ 10—15 година. Они су »десна рука« редитеља и са истрајном амбицијом да доспу до истог положаја, а уверени да им то може донети њихово велико искуство, приликом рада са разним редитељима. Редитељ зна да успех његовог филма много зависи од оператора, и стога су обично њих двоје најбољи пријатељи. Као два ока у једној глави неразвојни су у раду. — Оператори су одлично плаћени, често као и највеће »звезде« (шеф оператора добија у Америци око 3000 долара недељно, а има их и по 300 дол. па на више).

Дужност скриба обично врши какав стари уметник или „пријатељ“ дирекције атеље-а. Његова је дужност у овоме: редитељ му јави шта ће сутра снимати. »Скриб« мора пронаћи оркестрацију, која

ће најбоље одговарати сцени која се снима. Када дође шеф оркестра мора наћи све приправно. И »скриб« тражи... — На пр. снима се сцена: проневеритељ се убија и банкар проналази своју кћер. »Скриб« се мучи, мисли... или се ничега згодног не сећа. Најзад се повери шефу оркестра. Шеф значајно маше главом: Хм, хм... кад би свирали »Мадам Бетерфлај«? »Скриб« је одушевљен. »Наравно! Како да се тога не сетим! — и заједно са шефом диви се бесмртном Пучинију — и ако »Бетерфлај« никада није ни слушао. Када почне снимање »скриб врши други део своје дужности: бележи све што се на сцени разбије, потроши, поједе, попије.

Електричари и машинисте су обично јаки момци. У америчким атељеима многи су Талијани. Ко би брже од њих спремио декор или монтирао лук? Сви личе један на другог, са њиховим огромним кожним кецељама и широким цеповима пуним најразноврснијих ексерса. У последњем тренутку пред снимање они закуцавају још по који ексер или учрсте каква врата која су несигурна. Кад је потреба могу бити и по мало декоратери. Кад се сврши фильм редитељ стегне руку овим поштеним људима са исто толико задовољства, као и највећој звезди. (У Америци су они плаћени до 60—70 долара недељно, што значи бити добро плаћен).

Да би пронашли интересантне, оригиналне и занимљиве садржаје

филмска предузећа установила су филм. Ту се израђује све од наједан нов позив: »читача«. Дужност читача је да чита све што другог посуђа које се разбија у му дође до руку: историјска дела, комичним филмовима. Просто је добре, рђаве или фриволне романе, часописе. Кад је нешто чудновато шта се све може донарочито интересантно чита га »редитељском одсеку« на преглед.

Свако филмско предузеће има своје радионице за конструкцију поједињих предмета потребних за

труве, куће, лажне новчанице, то- пови, тврђаве и све што хоћете. Шеф техничких помоћника који су овде запослени, стоји под у- правом редитеља.

Вести одасвуд

Француска

— Једна велика франко-америчка конзорција у најскоријем времену конструисаће у околини Нице читаву филмску варошадеље-е, лабораторије, електричне централе, виле, разне екстеријере. Конзорција уверава да ће то бити европски Холивуд.

— Осим Грифита сада се у Француској и Италији налазе америчке звезде: Лилијан Гиш, Перл Уајт, Рекс Играм, Карл Лемел, Сеси Хајаџава и др. Мери Пикфорд и Дуглас Фербанкс путују по Европи.

— У Француској у последње време имали су велики успех ови филмови: »Vio-Metes Imperialis« — режија Чаплина; »Розита, улична певачица« са Мери Пикфорд; »Страх« са Перл Уајт.

— За идућу филмску сезону многа париска предузећа одкупила су велики број филмова америчке продукције. Међу њима нарочито се истиче серија филмова са Фрид Томпсоном — тим поражавајућим шампионом окретности, снаге и хероизма, који је тукао многе атлетске и друге чрвеног романа Алексеја Толстоја спорте рекорде. Американци ја »Аелита«.

на њега полажу велику наду као на другога Дугласа Фербанкса и његовог сигурног наследника.

Фрид Томпсон има неразвојног партнера — његовог белог коња, чија дресура и ум поражава чак и велике познаваоце и љубитеље дресираних животиња. Овај коњ за све друге је савршено дивљи, необуздан и тврдо-глав, али је у рукама господара не само послушан, већ и нежан друг и храбар заштитник. Коњ разуме не само Томпсонов глас, већ и његов сваки израз лица, а способан је и сам изразити бол, радост, па чак и да се застиди! Коњ носи име „Vif argent“ (живо сребро).

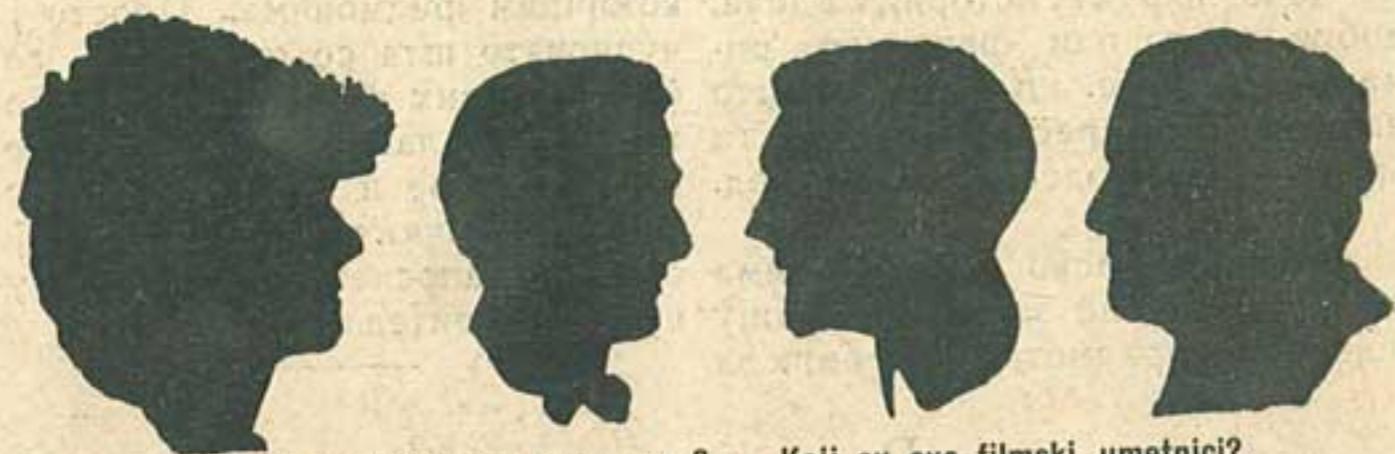
— Познати француски редитељ Абел Ганс ускоро ће режирати један циклус филмова из Наполеонове епохе. За улогу Наполеона води предговоре са руским уметничким Можухином.

Русија

— После прекида због преуређења атељеа, Произвођачко Одјељење Међународне Радничке Помоћи, Уметнички колектив »Рус«, приступило је снимању чрвеног романа Алексеја Толстоја спорте рекорде. Американци ја »Аелита«.

Конкурс силуета

— Девета серија —

Који су ово филмски уметници? — Koji su ovo filmski umetnici?

И ако смо раније обећали да ће бити објављено дванаест серија, ми се за сада задржавамо на деветој серији, јер „Comoedia“ неће преко лета излазити. На јесен, 1. септембра почне „Comoedia“ поново излазити, и конкурс силуeta биће настављен.

Молимо наше читаоце да све бројеве „Comoedia“ у којима су објављене „силуете“ сачувају, и по објављеној дванаестој серији пошаљу нам своја решења. Тако ће бар имати цело лето на расположењу, да реше ребус који им је постављен.

Награде ће бити врло интересантне.

ФИЛМСКЕ ВЕСТИ

— Петроградско предузеће бави се; Рихард Освалд (»Леди Севзапкино«) завршило је филмове, који отварају нову и интресантну епоху у производњи руских филмова, »Звоник Св. Петра«, »Дворац и тврђава«, »Проста срда«.

Америка

— Џем Круз, чувени редитељ, добија сада 6000 долара недељно кад снима.

— Фред Небло ићи ће ускоро у Француску ради завршетка филма »Црвени крин«, по истоименом роману Анатола Франса.

Немачка

Најзначајнији немачки редитељи: Ерик Лубич (»Мадам Дибари«, »Пламен«, »Фараонова жена«, и т. д.)

Фриц Ланг (»Др. Мабуз«, »Нибелунген«); Џое Маји (»Господарица света«, »Трагедија љуби-

турска мал филм« у Цариграду завршило је свој први филм, који носи назив »Трагични Стамбол«.

(Дакле и Турска има филмско предузеће! Ами? Ми чинимо само дилетанске покушаје).

Преглед филмске сезоне

Горе: две сцене из генијалног Чаплиновог филма „Кид“. — Доле: Џеки Куган у његовим најуспешлијим филмовима ове сезоне, „Деди“ и „Оливер Твист“.

„Др. Мабуз“ (1); Глорија Свансон и Теодор Робертс у „Ковачу живота“ (2); Сиренска сцена Ните Налди у „Арени живота“ (3); Ресинанд Дени у „Кид Роберт“-у (4); Еми Лин у филму „Истина“ („La vérité“).

Преглед филмске сезоне

„Арена живота“ са Родолфом Валентином и Нитом Налди.

Две сцене из филма „Звери“ са Ричардом Бартелемским.

„Пут у Санта Фе“ са Вилијамом Хартом.

„Трагедија љубави“ (Владимир Гајдаров, Мија Мај и Емил Јанингс).

Лепе жене у филму

Некадашња талијанска, а данас немачка звезда Марчела Албани. — Једна од најомиљенијих немачких глумица, Лија Мара.

Техника на филму

Лина де Путн спасава се из пламена у филму „Понор страсти“. На дрвету је дочекује Карло Алдини.

Анкета »Малог Театра« «Зоном Замфировом» у Манежу.

Како управа »Малог Театра« жели да остане доследна своме

ште после свог успешног гостовања у Београду и у Сарајеву, завршава припреме око скорог гостовања своје драме у Паризу у познатом позоришту р „Champs Elysées“.

Утврђен је већ и датум представа: 11. јула Косоров »Пожар страсти« и 12. јула Војновићеве »Машкарите испод купља«.

Група чланова београдског Народ. Позоришта, која је приредила низ представа „Soirées Libres“, путује одмах по завршетку сезоне из Београда на већи турне по нашој земљи.

За сада је утврђено да ће прво у Загребу, у току ове недеље, 3. и 4. јула, дати две представе са различитим програмом у сали на Тушканцу.

Гост београдског позоришта

Нацрт костима од г. Коњевода, за балет бајадера у комаду „Суламит“ за „Мали Театар“.

писце да пошаљу своја дела одмах, а најдаље до првог септембра.

Рукописе написане писаћом машином слати на адресу: »Мали Театар« Б. К. Пост Рестант, Београд; — на исту адресу обратити се за сва обавештења.

Мале вести „Comoedie“

Позоришна сезона 1923—1924 београдског Народног Позоришта завршава се званично у понедељак 30. јуна ов. год. са представом »Тјидо« у Новој Згради и

Г. Душан Раденковић, члан сарајевског позоришта, гостовао је у београдском Народном Позоришту. Почетком идуће сезоне играће такође неколико улога у националном репертоару на београдској позорници.

Позориште са животињама

Постоји позориште са животињама у Берлину, које је пре рата имало великог успеха. За време рата поцркали су сви „глумци“ од глади, али сад је почело да се поново организују.

Лутке на позорници

Гротескна група лутака из чувеног лондонског Марионетског Позоришта, које је недавно прославило стогодишњицу свога постојања.

Ана Павлова у Америци

Чувена руска балерина Ана Павлова сада је у Америци, и у Њујорку постиже огромне успехе.

Две грациозне црквиње из Африке које су се истакле у европским центрима као врло интересантне драмске глумице.

Споменик писцу „Тоске“ и „Мадам Сан-Жен“

У Паризу је пре неколико недеља откривен споменик познатом француском драматичару Викторијену Сардуу, писцу »Тоске«, »Мадам Сан-Жен« и многих других популарних комада.

Споменик је откривен на великим булеварима, на углу улице преко пута чувене цркве Св. Магдалене.

Споменик је од бела мрамора и представља у природној величини писца како седи на једној клупи. За њим су две виле, једна представља Комедију а друга Драму.

Споменик Викторијену Сардуу, у скулпторском атељеу пре постављања на трг Св. Мадлене.

»Дама Пик« на београдској позорници

— ја Пинтаровић у улози Грофице у „Дами Пик“ од Чайковског. — G-đa Pinterović u ulozi Grofice u „Dami Pik“ od Čajkovskog.

Дговорни уредник Н. Трајковић, Власник: Издавачко Удружење „Илустрација“
осмајска улица 22 Београд. — Годишња претплата 180 дин.; полугодишња 90 дин.,
бомесечна претплата 45 дин. — Тифдрук и офсет штампа Графичког Завода;
„Макарије“ А. д. Београд—Земун.

Лудвиг